

مقاله پژوهشی: ارکان جهت ساز (اهداف، دکترین و سیاست‌ها) اداره امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری (مدظله‌العالی)

حسین دهقان،^۱ کریم چشک^۲

پذیرش مقاله: ۹۸/۰۲/۳

دریافت مقاله: ۹۷/۱۲/۱۹

چکیده

فرهنگ ایثار و شهادت، دربردارنده‌ی آثار و برکات عظیمی است که به شکل مستقیم و غیرمستقیم جامعه ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در همین راستا، کم‌توجهی به ارکان جهت ساز در اداره امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری، هرگونه اقدام در جهت بهبود این سیستم عملاً از اثربخشی و کارایی مناسب انداخته است؛ بنابراین پژوهش حاضر برای رسیدن به ارکان جفت‌ساز اداری امور ایثارگران و شهدا در سه بُعد مدیریتی دکترین، اهداف، سیاست‌ها در این حوزه انجام شده است. اهداف تحقیق عبارت‌اند از شناخت اهداف اداری امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امامین انقلاب، شناخت دکترین اداری امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری و شناخت سیاست‌های کلان اداری امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری. روش تحقیق با رویکرد آمیخته با استفاده از روش توصیفی تحلیلی این ابعاد را با استفاده از ابزار تحلیل محتوای^۳ از بیانات امام و رهبری استخراج نموده است. جامعه آماری تحقیق برای داده کمی و تائید موارد استنباطی از تحلیل محتوی ۳۰ نفر خبره و صاحب‌نظر می‌باشد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که: دکترین مؤثر بر اداره امور ایثارگران و شهدا در ۶ مؤلفه، اهداف مؤثر بر اداره امور شهدا و ایثارگران در ۷ مؤلفه و سیاست‌های مؤثر بر اداره امور شهدا و ایثارگران در ۹۲،۰۹ بین دکترین و سیاست‌ها ۰،۸ و بین اهداف و سیاست‌های ۰،۸۶ می‌باشد در واقع این اعداد بیانگر رابطه مستقیم و مثبت بین دکترین، اهداف و سیاست‌های استخراجی برای اداره امور شهدا و ایثارگران در این تحقیق می‌باشد.

واژگان کلیدی: ایثارگران و شهدا، اهداف، دکترین، سیاست‌ها، امام و رهبری

۱ - دانشیار مدیریت استراتژیک دانشگاه تهران

۲ - دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) karimcheshak@yahoo.com

۳ - آقای دکتر شورینی تحلیل محتوی را از ابزار جمع‌آوری داده می‌دانند. جهت اطلاع بیشتر ر.ک به کتاب ایشان

با عنوان روش‌های پژوهش آمیخته (با تأکید بر بومی‌سازی)، صفحه ۴۳

مقدمه

ایثار و شهادت به‌عنوان یکی از عناصر فرهنگ متعالی در زمره‌ی عالی‌ترین و والاترین ارزش‌هایی می‌باشند که یک انسان متعهد می‌تواند به آن مقام دست یابد. این مفاهیم اثرگذار و حرکت‌آفرین قادرند تا فضای یک جامعه را به‌صورت گسترده تحت تأثیر قرار دهند و والاترین برکات را برای آن به همراه داشته باشند. در آموزه‌های دینی ما، جوهره و عصاره فرهنگ ایثار و شهادت، از خودگذشتگی و اخلاص و آزادمشی هوشمندانه و هدفمند است. ترویج و اشاعه فرهنگ ایثار و شهادت، کارکردهای بسیار مثبت اخلاقی، اعتقادی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... دارد. لذا آرمان جمهوری اسلامی ایران بر مبنای مکتب اسلام تمدنی ایجاد نماید که هر کشور اسلامی مستقل باشد و به‌عنوان امت اسلامی همدیگر را حمایت کنند تا بتوانند به نحو مقتدرانه‌ای ایستادگی کنند. تمام این ابعاد مثبت که در ایران انقلابی وجود دارد، نشان داد که اسلام می‌تواند یک مدل حکومتی کامل همراه با همه عوامل خوشبختی برای مردم فراهم سازد تا همه‌ی ملل مسلمان از آن پیروی کنند؛ و خداوند متعال نیز وعده داده است ملتی را که به دنبال تغییر و اصلاح خود باشد، نصرت می‌دهد و نظام آن‌ها را به‌نظام احسن تبدیل خواهد کرد (بیانات مقام معظم رهبری در سال ۸۹ قابل دسترسی در سایت: WWW.Khamenei.ir).

ایثار و شهادت یکی از غنی‌ترین گنجینه‌های فرهنگ اسلامی و شیعی است که جلوه‌های اعجاب‌انگیز آن در طول سال‌های انقلاب و دفاع مقدس به‌روشنی آشکار گردید و شگرف‌ترین و عظیم‌ترین صحنه‌های از خودگذشتگی انسان‌ها در آن تبلور یافت (فرهنگ ایثار، ۱۳۷۳: ۲۷)، در پژوهش حاضر سعی شده است که ارکان جهت‌ساز اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری (اهداف، دکترین و سیاست‌ها) مشخص گردد.

در نزد همه‌ی انسان‌ها در سراسر جهان، کسانی برای مردم قابل احترام بوده و دارای اهمیت خاص هستند که برای آسایش دیگران و رهایی مردم از ظلم و جور و ستم و جهل از جان و مال خود گذشته‌اند؛ لذا وقتی از آنان یاد می‌شود، همواره هاله‌ای از احترام در اذهان نقش می‌بندد و همه‌ی ملت‌ها برای چنین کسانی یادبودها و آیین‌های خاص قائل هستند و در اکثر کشورها بنای «یادبود سرباز گمنام» حکایت از این احترام دارد.

اما بارزترین جلوه‌های ایثار و شهادت در دین تجلی پیدا می‌کند و آن‌چنان حائز اهمیت است که دین اسلام ایثارگری و شهادت‌طلبی را در راه تعمیق آرمان‌های مذهبی تشویق نموده و بیشتر از هر

چیز دیگری بدان پرداخته است، چراکه در اسلام کشته شدن آگاهانه در راه خدا که در راستای گسترش اهداف الهی و اسلامی است، بارها مورد تأکید قرار گرفته است؛ بنابراین فرهنگ ایثار و شهادت در دین اسلام دربردارنده‌ی مجموعه‌ای از آگاهی‌ها، باورها، اعتقادات و اعمالی است که موجب تقرب انسان به عالی‌ترین درجه کمال یعنی انتخاب آگاهانه‌ی مرگ در راه خدا می‌گردد (طائبی، ۱۳۹۴: ۶۶). تلاش در جهت حفظ و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و ارتقاء منزلت اجتماعی خانواده معظم شهدا و ایثارگران و سعی در بهبود معیشت و رفاه خانواده و بازماندگان آن‌ها، فراهم آوردن زمینه‌ی لازم برای بهره‌وری از معنویات ارزشمند شهدا و ایثارگران از اهداف موردنظر می‌باشد. باگذشت بیش از چهار دهه از عمر پربرکت نظام اسلامی، هنوز ارکان جهت ساز (دکرین، اهداف و سیاست‌ها) اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفت‌مان امام و رهبری به صورت علمی تدوین نگردیده است. از این رو، مسئله‌ی تحقیق این است که ارکان جهت ساز برگرفته شده از کلام امام و رهبری در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا چیست‌اند؟ که پژوهش حاضر در پی ارائه آن است.

اهمیت این مقاله عبارت است از:

- اصول، عناصر و مبانی نظری حاصل از نتایج مطالعات اکتشافی این تحقیق می‌تواند بر غنای علمی سایر پژوهش‌ها بیفزاید و ضمن توسعه‌ی دانش در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا به عنوان یک مرجع قابل اتکا و سودمند در ادبیات علمی این حوزه محسوب گردد.
  - محورهای اساسی اندیشه‌های حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و مقام معظم رهبری و فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) به عنوان معماران انقلاب، برای جویندگان راه ولایت در زمینه‌ی اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا روشن و آشکار می‌گردد.
- ضرورت تحقیق نیز عبارت است از:
- شناخت ارکان جهت ساز اثرگذار بر حوزه‌ی ایثار و شهادت نیازمند مباحث نظری پویا است و این تحقیق تلاش دارد که خلأ ناشی از این مسئله را پر نماید.
  - راهبردهای حاکم بر اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا فاقد پشتوانه‌ی علمی بوده و نیل به هدف اصلی را در این حوزه با چالش مواجه می‌سازد.

اهداف مقاله عبارت‌اند از:

- شناخت دکرین اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفت‌مان امام و رهبری؛

- شناخت اهداف اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری؛
- شناخت سیاست‌های کلان اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری؛

که متناظر با اهداف، سؤالات تحقیق نیز طراحی گردیده‌اند.

به نظر می‌رسد با توجه به این که در این مقاله، محققین به دنبال تعیین و اندازه‌گیری تأثیر و تأثر دو متغیر بر یکدیگر نیستند در نتیجه متغیر وابسته یا مستقل و غیره در این تحقیق کاربرد نخواهد داشت؛ بنابراین از به‌کارگیری عنوان «متغیر» در این پژوهش اجتناب خواهیم کرد.

همچنین با توجه به این که تحقیق پیش رو توصیفی - تحلیلی است، نمی‌توان فرضیه خاصی برای این پژوهش تدوین و در نظر گرفت؛ بنابراین با توجه به اهداف تحقیق، در این پژوهش، محققین از تدوین فرضیه و محدود نمودن تحقیق در حیطه آن خودداری نموده و در ادامه، روند تحقیق به صورت مسئله محور و بر اساس اهداف و سؤال‌ها دنبال خواهد شد.

مبانی نظری

الف - پیشینه‌شناسی

به استناد بررسی‌های صورت گرفته، تاکنون تحقیق مستقل و مستدل علمی و یا رساله و کتاب با عنوان یا هدف این تحقیق مشاهده و یافت نگردید؛ اما به ۳ مورد نسبتاً مشابه که به موضوع مورد اشاره پرداخته باشد اشاره می‌گردد:

علیرضا طائی در رساله دکتری خود با عنوان «الگوی راهبردی نظام سلامت یادگاران دفاع مقدس» از دانشگاه دفاع ملی که در سال ۱۳۹۴ ارائه نمود، به این نتیجه دست یافت که از نظر کلی «الگوی راهبردی نظام سلامت یادگاران دفاع مقدس» در وضعیت «نامطلوب» قرار دارد. البته این نظر جامعه‌ی نمونه‌ی آماری در این دوره‌ی زمانی می‌باشد. در این میان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت رفاه، کار و تأمین اجتماعی و وزارت دفاع عملاً نقشی نداشته‌اند. آنچه در این تحقیق بیش از همه مشخص می‌باشد، توجه به مبانی نظام ملی نوآوری در عرصه‌ی الگوی راهبردی نظام سلامت یادگاران دفاع مقدس در سطح عموم نهادها و دستگاه‌های مرتبط با موضوع و توجه به بخش دانشگاهی در امر پژوهش و تربیت نیروی انسانی و بخش‌های مردم‌نهاد در قالب انجمن‌های صنفی تخصصی می‌باشد و توجه به مؤلفه‌های تحقیق، توسعه و آموزش، نوآوری و انتشار فناوری، ارتقاء و بهبود عملکرد، تسهیل و تأمین منابع، سیاست‌گذاری، تولید خدمت (خدمات مستقیم و غیرمستقیم سلامت) و نهادها (سازمان‌ها، رویه‌ها و قوانین) به ترتیب اولویت

در بهره‌برداری از الگوهای نظام ملی نوآوری در حلقه‌های سیاست‌گذاری، تولید، زیر دستگاه‌ها، کارکردها و ارزیابی موفقیت سیستم و نوآوری در روش‌های ارائه خدمات می‌باشد.

اعظم خطیبی در پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی مؤلفه‌های ایثار و شهادت در انقلاب اسلامی ایران و رابطه آن با اتحاد و امنیت ملی» از دانشگاه رازی که در سال ۱۳۸۹ ارائه نمود به این نتیجه دست‌یافت که با استفاده از تحلیل محتوای فرمایشات امام خمینی (رحمت... علیه) و مقام معظم رهبری: گفتمان مؤلفه‌های ایثار و شهادت در سیره‌ی عملی و نظری امام راحل (رحمت... علیه) و رهبر معظم انقلاب دارای تعریف مشخص، ریشه‌های واحد، روش مشابه و غایت یگانه است. وحدت به معنای یکسان‌انگاری و نادیده گرفتن سلیق و تفاوت‌ها، یک‌جور فکر کردن و عمل کردن، سلطه‌ی یک تفکر یا دیدگاه نیست. وحدت به معنای غیر مدنی کردن ساخت اجتماع، یا دنباله‌روی محض و بستن باب انتقاد و سازنده‌ی جامعه، یک‌صدایی نیست. با این مؤلفه است که اطاعت از ولایت معنا می‌یابد و استقلال، آزادی، توسعه و پیشرفت، آشکار می‌شود. وحدت و حفظ آن نه تنها ریشه‌ی مؤلفه‌های ایثار و شهادت است، بلکه ریشه‌ی اجرای عدالت، توسعه و بالندگی هم می‌باشد.

محمدحسین رحیمیان در پژوهشی با عنوان «ارزشیابی نظام نوین ارائه خدمات به خانواده‌های شاهد در بنیاد شهید انقلاب اسلامی» که در مجله شاهد یاران در سال ۱۳۸۴ انتشار یافته، ضمن ارائه‌ی تصویری گذرا از تلاش‌های بنیاد شهید برای تبیین گوشه‌ای از ارزش‌های اسلامی و سیاست‌ها و برنامه‌های منبعث از آن به‌ویژه در زمینه‌ی ارائه‌ی خدمات به خانواده‌های شاهد به این نتیجه رسید که تفاوت‌های بنیادین جهان‌بینی اسلامی با جهان‌بینی مبتنی بر الحاد و مادی‌گرایی حاکم بر عهده‌ی نظام‌های موجود و همچنین تفاوت ناشی از این جهان‌بینی در قلمرو ارزش‌ها، تبیین مدیریت اسلامی مبتنی بر ارزش‌های الهی و اثبات کارایی و اثربخشی آن از طریق تجربه‌ی عینی از ضرورت‌های مهم تثبیت و تعمیق نظام اسلامی به شمار می‌رود.

ب- مفهوم شناسی

دکترین: دکترین به منزله اصول راهنما می‌باشند که بر اساس اهداف، ارزش‌ها، آرمان‌ها، هنجارها، اصول بنیادین انقلاب و حکومت اسلامی شکل گرفته و جایگاهی ویژه میان اهداف و چارچوب تدوین سیاست‌ها دارد. رهنامه، مجموعه‌ای است از اصول یا قواعد اساسی که به‌واسطه نظر خبرگان مرتبط با اولویت‌بندی مناسب کنار یکدیگر قرار می‌گیرند (گروه مطالعاتی نوزده دفاع ملی، ۱۳۹۳: ۱۲).

در این تحقیق منظور از دکترین در حقیقت اصول راهنما می‌باشند که برای رسیدن به اهداف مدنظر برای اداره امور ایثارگران و شهدا می‌باشند و می‌توان به‌عنوان اصول راهنما برای تدوین سیاست‌ها و راهبردهای سازمان دانست. مجموعه اصول و قواعد کاربردی و معتبری هستند که به‌عنوان چتری در پشتیبانی‌های اهداف و سیاست‌های پیش‌بینی‌شده انتخاب می‌شوند؛ این اصول و قواعد بر اساس شریعت اسلام، گفتمان امام و رهبری شکل گرفته و باعث همسویی، هماهنگی و هم‌افزایی تصمیمات و اقدامات در سلسله‌مراتب می‌گردد.

اهداف: هدف‌ها می‌گویند که چه چیزی باید به دست آید و نتایج چه زمانی باید حاصل شوند؛ اما نمی‌گویند که چگونه باید به این نتایج دست‌یافت. تمام سازمان‌ها هدف‌هایی دارند که در بطن یک سلسله‌مراتب پیچیده پراکنده‌اند. از هدف‌های ارزشی که بیانگر پیش‌فرض‌های ارزشی هستند که سازمان برای رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کند گرفته تا هدف‌های سازمانی کلی که ماهیت سازمان و مسیرهای حرکت آن را بنیان می‌نهند تا یک سلسله اهداف نه‌چندان بلندمدت که جهت‌گیری‌های بخش‌های سازمان و واحدهای فرعی هر بخش و سرانجام تمامی فعالیت‌های برنامه‌ای درون هر واحد را معین می‌کنند (یعنی آن‌هایی که برجهت حرکت و بالندگی کلی یک موجودیت سازمانی تأثیر می‌گذارند) را هدف‌های استراتژیک می‌گویند (کوبین، میتزبرگ به نقل از بیک: ۱۳۹۵: ۲۶). برای رسیدن به یک هدف، راه‌های مختلف و متفاوتی وجود دارد که همواره تلاش می‌شود باصرفه‌ترین، کوتاه‌ترین و مطمئن‌ترین آن‌ها مشخص، انتخاب و مورد استفاده قرار گیرند.

اما در تحقیق منظور از اهداف غایت کلی و مورد انتظار که به‌عنوان یکی از ارکان جهت‌ساز برای طرح‌ریزی‌ها و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا انتخاب می‌شود و در این تحقیق مصادیق آن بر اساس گفتمان امام و رهبری می‌باشد.

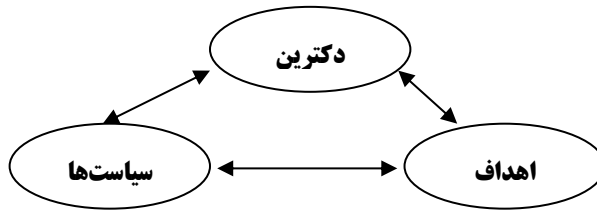
سیاست‌ها: سیاست‌ها، رهنمون‌ها و قواعدی هستند که محدوده‌ی انجام دادن کاری را معین می‌کنند. این قواعد غالباً به شکل تصمیم‌هایی اقتضایی برای حل تعارضات موجود میان هدف‌های خاص درمی‌آیند؛ مثلاً در جنگ‌ها سلاح هسته‌ای به کار نگیرید مگر آنکه اول شهرهای کشور شما مورد حمله هسته‌ای قرار گیرند. سیاست‌ها، همانند هدف‌ها در درون سازمان از یک سلسله‌مراتب برخوردارند. سیاست‌های اساسی را (یعنی آن‌هایی که مسیر حرکت و موقعیت کلی سازمان را هدایت می‌کنند یا در ماندگاری آن نقش دارند) سیاست‌های استراتژیک می‌نامند. (همان). در این تحقیق منظور از سیاست‌ها مجموعه‌ای از خط‌مشی نظام برای اداره‌ی خردمندان‌هی کشور و تحقق

منافع و اهداف ملی می‌باشند. به عبارت دیگر؛ سیاست‌ها، مجموعه‌ی باید‌ها، نبایدها، اولویت‌ها و توصیه‌هایی هستند که بر اساس گفت‌وگو با رهبری و چراغ راهنمای طرح‌ریزی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و اتخاذ راهبردهای اثربخش در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا می‌باشد.

— ارتباط بین دکترین، اهداف و سیاست‌ها در اداره امور شهدا و ایثارگران

دکترین، اهداف و سیاست‌های مربوط به اداره امور ایثارگران و شهدا دارای ارتباطی هدفمند و بالا به پایینی با یکدیگر می‌باشند. ارتباط نشأت گرفته از ارزش‌ها، آرمان‌ها، هنجارها و اصول بنیادی حاکم بر حکومت اسلامی و انقلاب است که بر این سه بُعد حکم فرمات. به عبارتی دیگر دکترین، اهداف و سیاست‌های احصاء شده برای اداره امور ایثارگران و شهدا در زیرمجموعه اهداف و سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی و اصول حاکم بر آن شکل گرفته شده است. بر این اساس تحقق اهداف، دکترین و سیاست‌های احصاء شده، در نهایت منجر به انجام مأموریت و رسالت بنیاد شهید و امور ایثارگران جهت ارائه خدمات به آن‌ها (ایثارگران و شهدا) می‌باشد. سیاست‌های کلان، بیانگر خط‌مشی‌های نظام برای اداره خردمندانه کشور و تحقق منافع، اهداف ملی و در حقیقت گامی عملی‌تر نسبت به دکترین می‌باشند. "سیاست‌ها علاوه بر اهداف به ظرفیت‌های ملی و محدودیت‌ها نیز توجه دارد تا با به‌کارگیری حداکثری از ظرفیت‌ها و مقابله با محدودیت‌ها، اهداف موردنظر را محقق سازد. بدین رو برای عملی‌تر نمودن سیاست‌ها، باید آن‌ها را بر اساس مؤلفه‌های اهداف و دکترین و با توجه به ظرفیت‌ها و محدودیت‌های داخل تدوین نمود." (محمدیان، ۱۳۹۶: ۱۲۱).

اصول دکترین برگرفته شده از مجموعه‌ای از عقاید، نظریه‌ها، قواعد اساسی و بنیادی که مورد باور، اعتقاد و حمایت پیروان یک مکتب بوده و معمولاً توسط نظریه‌پردازان مهم، در شاخه‌های مختلف علوم ابراز می‌شود و راهنمای سیاست‌گذاران و دولت‌مردان در طرح‌ریزی و مجریان در اجرای عملیات قرار می‌گیرد. بنابراین دکترین فاقد قدرت قانونی است و به کار بردن آن مستلزم قوه تشخیص و درک مقتضیات و تصمیم‌گیری صحیح است. (شاه‌محمدی، ۱۳۹۳: ۲۵)

شکل ۱: رابطه دکترین، اهداف و سیاست‌ها

همان‌طور که اشاره شد دکترین در مجموعه‌ای از اصول و قواعدی شکل می‌گیرد تا جهت دهنده سیاست‌ها بوده و اهداف نیز باید بر مبنای همین اصول انتخاب شوند. معمولاً دکترین کلان هر کشوری برگرفته از آرمان‌ها و باورهای ارزشی، قوانین و مقررات مصوبه پارلمانی و رویکردهای رهبران سیاسی و دینی انتخاب می‌شوند که پایه‌های سیاست‌گذاری و مبنایی برای انتخاب اهداف کلان و اداره امور آن کشور خواهند بود. (بیک، ۱۳۹۵: ۳۶)

روش‌شناسی

این مقاله با رویکرد آمیخته با استفاده از روش توصیفی تحلیلی انجام شده است. پژوهش پیام محور است و با توجه به ارتباط ۳ عنصر اصلی (منبع - پیام - مخاطب) در تحلیل محتوا، بر اندازه‌گیری و سنجش پیام تمرکز دارد. این تحقیق چون بر مبنای گفتمان ولایت‌فقیه استوار است لذا تمام فرمایشات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) که درباره مناسبت‌های گوناگون درباره خانواده معزز شهدا و ایثارگران ایراد گردیده مبنای تحلیل قرار گرفته است.

با بررسی پیام‌های مندرج در فرمایشاتی که درباره خانواده شهدا و مقام شهدا ایراد گردیده و با در نظر گرفتن ۳ عامل تکرار، تشدید و تجانس (نمونه‌ای از آن در جدول شماره ۲ آورده شده است) می‌توان علاوه بر پی بردن به ویژگی‌های اداره امور ایثارگران و شهدا، نتیجه‌گیری و استنباط درستی از اثرات پیام‌ها در مورد مناسبت‌های مختلف داشت.

از طریق تحلیل محتوا خط‌مشی و اندیشه امام راحل (رحمه‌الله علیه) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ابتدا دکترین، اهداف، سیاست‌ها و اداره امور را احصاء تا بر اساس آن اداره امور ایثارگران و شهدا مشخص گردد و مطمئناً بر اساس اهداف، دکترین و سیاست‌های مستخرجه از تدابیر امامین انقلاب می‌توان با جهت‌دهی مدیریت و اداره امور آن‌ها، ارزیابی دقیقی انجام و تصحیحات لازم اعمال شود.

در راستای تحلیل محتوا و تحلیل گفت‌وگو آراء و اندیشه‌های امام و رهبری در رابطه با اداره امور ایثارگران و شهدا، تمامی بیانات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۵۷ تا پایان آبان ماه ۱۳۹۶ و تمامی بیانات امام (رحمت‌الله‌علیه) از سال ۱۳۴۱ تا زمان رحلت ملکوتی ایشان مورد مطالعه و کدگذاری قرار گرفته و برای این امر از روش کدگذاری باز استفاده گردیده است. در این راستا ابتدا بر اساس کلیات بیانات امام و رهبری و همچنین مجموعه مطالعات و مطالب مرتبط با امر ایثار و شهادت، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌های مختلف در این عرصه مشخص شد که در جدول شماره ۱ به برخی از آن‌ها اشاره شده است.

جدول ۱: خلاصه‌ای از کلیدواژه‌های احصاء شده از بیانات و گفت‌وگو امام و رهبری

ر	کلیدواژه	ر	کلیدواژه	ر	کلیدواژه
۱	ایثار و شهادت	۸	ترویج حق	۱۵	خدمت‌رسانی به مردم
۲	عدالت	۹	حاکمیت اسلام	۱۶	منزلت اجتماعی
۳	سعادت	۱۰	مقام شهید	۱۷	رضایت‌مندی
۴	عزت	۱۱	بذل جان و مال	۱۸	حفظ شأن و منزلت
۵	تحقق آزادی و استقلال	۱۲	رفاه	۱۹	تکریم و کرامت
۶	حفظ اسلام	۱۳	رفع مشکلات اقتصادی	۲۰	یاد شهدا
۷	تکلیف الهی	۱۴	مبارزه با فقر	۲۱	جهاد

سپس آراء و اندیشه‌های امامین انقلاب در بازه زمانی ذکر شده، بر اساس کلیدواژه‌های در نظر گرفته شده، مورد بازخوانی و کدگذاری قرار گرفت و به منظور کدگذاری از نرم‌افزار مکث. کیو.دا^۱ استفاده گردید. در این راستا به هر قسمت از بیانات امام و رهبری بر اساس کلیدواژه‌های در نظر گرفته شده مرتبط با امور ایثارگران و شهدا، کد مخصوصی که به صورت خلاصه‌ای از مفهوم آن قسمت از بیانات می‌باشد، اختصاص داده شد. پس از این مرحله کدها دسته‌بندی و مقایسه شده و زمینه‌های مشترک میان آن‌ها مشخص گردید. با مقایسه مفاهیم مختلف زمینه‌های مشترک بیشتری میان آن‌ها کشف شد که امکان طبقه‌بندی مفاهیم مشابه در قالب طبقه‌بندی‌های یکسان را فراهم خواهد ساخت. حاصل این مرحله از تحقیق، شکل‌گیری مفاهیم بود. در مرحله بعد مفاهیم احصاء شده از بیانات امام و رهبری در دسته بالاتری تحت عنوان مقوله‌های محوری دسته‌بندی شد. مجموعه مقولات محوری مدنظر قرار گرفته شامل ۱۳ مقوله می‌باشد. جدول شماره ۲ نشان‌دهنده مقولات محوری و مفاهیم مربوط به هر یک از آن‌ها می‌باشد. در انتها یک جامعه آماری ۳۰ نفر

خبیره و صاحب‌نظر بر اساس مقوله محوری استخراج‌شده، ابعاد دکترین، اهداف و سیاست‌های اداره امور ایثارگران و خانواده شهدا را مشخص نمودند. ضمناً برای تعیین ارتباط فی‌مابین دکترین و اهداف و سیاست‌های احصاء شده در این تحقیق از ضریب همبستگی استفاده شده است.

جدول ۲: مقوله‌های محوری احصاء شده از بیانات امام و رهبری به همراه فراوانی و درصد فراوانی آنها

ردیف	مقوله‌های محوری	فراوانی	درصد فراوانی
۱	مفهوم ایثار و شهادت، جایگاه و منزلت شهدا و ایثارگران است.	۱۸۷	۱۴/۲
۲	زنده نگه‌داشتن نام و یاد شهدا و حفظ آثار آنها	۱۷۳	۱۳/۲
۳	عزت، امنیت، اقتدار ملی و نظام اسلامی	۲۲۳	۱۷/۰۳
۴	حاکمیت اسلام	۷۸	۵/۹۵
۵	تعظیم و تکریم خانواده‌های شاهد و ایثارگر	۹۵	۷/۲۵
۶	توجه به مقوله‌ی وحدت و همدلی	۱۲۷	۹/۷
۷	مبارزه با فقر و حمایت از اقشار ضعیف اجتماع	۷۸	۵/۹۵
۸	توجه به نیازهای مادی، معیشتی و معنوی خانواده‌ی شاهد و ایثارگر	۱۱۳	۸/۶۳
۹	ارائه‌ی خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف فرهنگی، علمی و آموزشی	۶۱	۴/۶۶
۱۰	توجه به مشارکت ایثارگران در مسائل فردی و اجتماعی	۴۵	۳/۴۳
۱۱	توجه به مقوله‌ی فرهنگ و تأمین امکانات فرهنگی	۵۷	۴/۳۵
۱۲	ارائه‌ی خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف بهداشتی، درمانی و بیمه‌ای	۶۷	۵/۱۱
۱۳	نقش دولت و ارکان نظام در رسیدگی به امور ایثارگران	۵	۰/۳۸

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

مقوله‌های مربوط به اهداف، دکترین و سیاست‌ها برگرفته از گفتمان امام و رهبری برابر جدول ۳

به شرح زیر می‌باشند:

جدول ۳: مقوله‌های محوری احصاء شده از بیانات امام و رهبری

ابواب	مقوله‌های محوری	مفاهیم	کدها
اهداف	حفظ و ارتقاء جایگاه و منزلت شهدا و ایثارگران	ارتقاء جایگاه و منزلت شهدا و ایثارگران	شما خانواده شهدا باید افتخار کنید و جایگاه خانواده‌های گرامی‌تان تأثیر زیادی برای عظمت اسلام داشته و خواهد داشت.
		پاسخگو بودن کشور به زحمات ایثارگران و خانواده شهدا مهم بودن وضعیت ایثارگران و خانواده شهدا حفظ شأن و منزلت	مسئولین محترم، باید این مسئولیت را قدر بدانند. مسئولیت بنیاد شهید و خدمت‌گزاران در بنیاد شهید، چیزی نیست که کسی نسبت به آن بتواند با استغنا برخورد کند. همه باید مشتاقانه دنبال خدمت به خانواده شهدا باشند. آنچه برای این مسئولین محترم از همه چیز مهم‌تر است، توجه به وضعیت ایثارگران و خانواده شهدا است. هم‌خانواده‌های شهدای عزیزمان و هم‌خانواده جانبازان و هم‌خانواده اسرای عزیزمان قدر خودشان را بدانند و مطمئن باشند که عمل آن‌ها امروز خیلی ارزش داشته و دارد.
سیاست	ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و مقاومت	تحقیق، شناسایی و ترویج مستمر عوامل تقویت‌کننده فرهنگ جهاد، ایثار، شهادت و مقاومت فرهنگ سرافرازی و افتخار	شما ایثارگران و شهیدان این ملت و بستگان شما و بازماندگان شهدا در محضر خدا با یک سند ثبت‌شده وارد می‌شوید و ما چنین سندی نداریم.
		نظام آموزشی و پرورشی در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت پاسداری از حق ایثارگران ترویج اهداف، آرمان‌ها، وصایا و آثار ایثارگران و شهدا	جهاد، مجاهدت و ایثار و شهادت در راه خدا و در راه حق دری از درهای بهشت است که خداوند متعال این را فقط برای خاصان اولیای خود گشوده است.
دکتربین	عزت خانواده شهدا	حفظ احساس افتخار نام شهدا و یاد شهدا نقش دانشگاه‌ها در پاسداشت استفاده از ابزار و رسانه‌ها	دشمن این را نمی‌خواهد، دشمن می‌خواهد یاد شهیدان فراموش شود. بنده طرفدار دانشگاهی هستم که اصولی، اعتلا طلب، روبه مردم، فعال و از لحاظ علما و فکری پُرنشاط باشد.
		مبارزه با استعمار و استثمار تأمین عزت ملی مبارزه با سلطه تعظیم شعایر نظام و انقلاب اسلامی	مبارزه با استعمار و استثمار در این دولت‌ها خودشان به این مسئله کاملاً توجه دارند. یک ملت اگر احساس عزت کرد، پیشرفت خواهد کرد و خواهد بالید، باید در ملت تقویت کرد تا احساس عزت و توانایی کند. این نظام سلطه دو طرف دارد، سلطه‌گر و سلطه‌پذیر. با این نظام باید مبارزه کرد مطلقاً نباید نشانه‌های اسلامی را تضعیف کرد. بنای شعایر بر تظاهر، نشان دادن، مطرح کردن و جلوی چشم نگه‌داشتن است. شعایر را مطلقاً نباید تضعیف کرد.

ادامه جدول ۳: مقوله‌های محوری احصاء شده از بیانات امام و رهبری

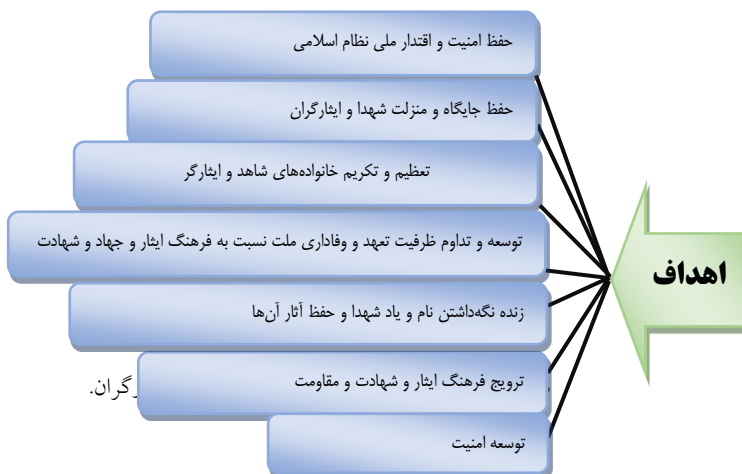
ابواب	مقوله‌های محوری	مفاهیم	کدها
اهداف	حفظ امنیت و اقتدار ملی اسلامی	فرهنگ توجه به اقتدار ملی	علاج ملت ایران در کسب اقتدار است؛ این اقتدار فقط به معنای اقتدار نظامی نیست، باید اقتدار اقتصادی، به دست آوردن قدرت اخلاقی و اجتماعی و بالاتر از این‌ها اقتدار معنوی و روحی که اتکالی به خداوند متعال برای یک ملت حاصل می‌شود.
		توجه به کسب اقتدار ملی همه‌جانبه	
دکترین	وحدت و همدلی	توجه به نشانه‌های فرهنگ امنیت و اقتدار ملی اسلامی	در این طاغوت، بزرگان و تصمیم گیران برای نجات نخست‌وزیری، برای تصمیم‌گیری در مسائل صد درصد داخلی، برای حفظ کشور، ناچار بودند سراغ سفیر آمریکا و انگلیس بروند که در نظام اسلامی نباید این‌طور باشد.
		استقلال و آزادی درگرو حفظ وحدت	
		پرهیز از اختلاف، تکلیف همگانی وحدت، رمز پیروزی	
سیاست	حمایت حقوقی و قضایی	اتحاد و همبستگی ملت	وحدت کلمه، رمز پیروزی هر ملتی است. رمز پیروزی انقلاب اسلامی هم واقعاً وحدت کلمه بود. شما ببینید در راهبیمایی‌ها، در اجتماعات عظیم مردمی، آنجایی که شعارهای مشترک و آرزوهای عمومی مردم مطرح می‌شود، مردم چطور از همه قشرها شرکت می‌کنند و هیچ اختلافی هم با یکدیگر ندارند.
		رسیدگی به وضعیت اقتصادی ایثارگران	تا حد ممکن بر مکتوم داشتن خدمات معیشتی و مادی تأکید و بر تجلی و جبهه فرهنگی و معنوی بنیاد سعی داشته و بر مراجعه بنیاد به ایثارگران و خانواده شهدا توجه شود.
		قرار دادن حقوق رسمی برای جانبازانی که قدرت کار ندارند	عرضه خدمات مناسب در نزدیک‌ترین محل ممکن و محل خانواده‌های جامعه هدف؛ قرار دادن حقوق رسمی برای معلولین که قدرت کار ندارند.
		قرار دادن حقوق رسمی برای خانواده شهدا	توجه به نیازهای معنوی
دکترین	تعمیل‌پذیری	حفاظت از حریم ایثارگری	حمایت قضایی از ایثارگران و خانواده شهدا و پاسداشت، قداست و منزلت تربیت پاک شهیدان و صیانت و حفاظت از حریم ایثارگری، با ایجاد سازوکارهای مناسب توسط قوه قضاییه
		حمایت قضایی از ایثارگران و خانواده شهدا	توجه به شهادت، بالاترین ارزش عاشورایی انسان و بالاترین ارزش در معیار ارزش‌های معنوی است.
		مشارکت دستگاه‌ها و ارکان نظام در اجرای سیاست‌های مربوط به ایثارگران	اولویت دادن به ایثارگران در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ها، قوانین و آیین‌نامه‌های کشور و نیز در تخصیص و توزیع امکانات و حمایت‌های دولتی و فعالیت‌ها در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی کشور به‌تناسب ایثار و جهاد در راه آرمان‌های اسلام و اهداف انقلاب اسلامی.
سیاست	ارائه خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف علمی، فرهنگی، اقتصادی...	اصلاح سازمان مدیریت اجرایی کشور	برای ارائه خدمات مؤثر و متناوب به ایثارگران و خانواده آنان
		شناخت نیازهای واقعی	برای آنان که وضعیت جسمانی (جانبازان و ناتوانان) مطلوبی ندارند منطبق بر معیارهای مطلوب
		توانمندسازی فردی و اجتماعی	برای اهتمام به پرورش استعدادها و ارتقاء سطح علمی و فنی و فرهنگی ایثارگران و فرزندان آن‌ها به منظور نقش‌آفرینی فعال و مؤثر
		گسترش خدمات بیمه درمانی	ارائه خدمات بیمه درمانی برای جانبازان و آسیب‌دیدگان در جنگ؛ بیمه درمانی و استفاده از کارت ویژه خریدار و ...
		حفظ و ارتقاء سلامت	قرار دادن حقوق رسمی برای معلولین که قدرت کار ندارند و خانواده شهدا و افراد آن خانواده
سیاست	ارائه خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده آنان در ابعاد مختلف به‌اشتی، درمانی و بیمه‌ای	ارائه خدمات درمانی متناسب با نیاز ایثارگران و خانواده شهدا	بنیاد، موظف است بدون فوت وقت معلولین و آسیب‌دیدگان که احتیاج به معالجه دارند تحت معالجه قرار دهد؛ تشکیل دفترچه مخصوص برای قدرت خرید دارو و مخارج معالجه و ...
		تأمین مخارج معالجه جانبازان و معلولین	

ادامه جدول ۳: مقوله‌های محوری احصاء شده از بیانات امام و رهبری

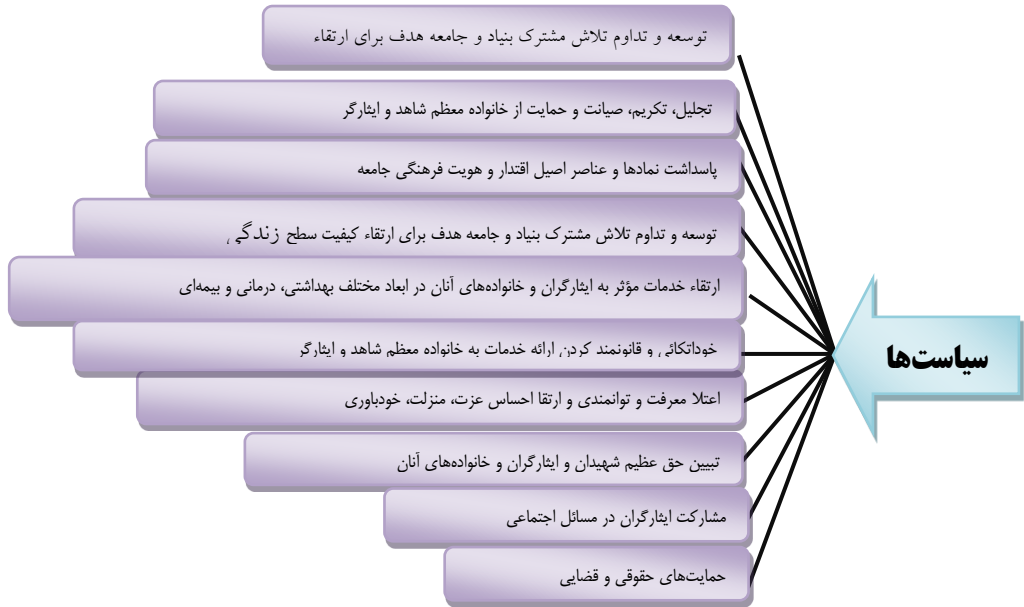
ابعد	مقوله‌های محوری	مفاهیم	کدها
اهدای	مبارزه با فقر و فساد	مذموم بودن فقر	از هر بخش باید فقرزدایی شود هم از بخش فرهنگ و اقتصادی و ...
		حمایت از جانبازان که قدرت کار ندارند	قرار دادن حقوق رسمی؛ به نسبت ایثار و جهاد در راه آرمان‌های اسلام و اهداف انقلاب اسلامی
		مصدق عدالت	یکی از مصداق‌های عدالت، مبارزه با فساد مالی و اقتصادی است که باید جدی گرفته شود.
سیاست	مشاورت ایثارگران در مسائل فردی و اجتماعی و تجارب نخبگان استفاده از تجارب نخبگان	تقسیم عادلانه امکانات	اولویت‌دهی به اقشار آسیب‌پذیر در تقسیم امکانات
		اولویت دادن به استفاده از ایثارگران در بخش‌های مدیریتی	توانمندسازی فردی و جمعی، بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت‌های آنان
		اولویت دادن به ایثارگران در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ها و قوانین کشوری	آیین‌نامه‌های کشور و نیز در تخصیص و توزیع امکانات و حمایت‌های دولتی، در حوزه آموزش، علم و فناوری
		عدم فراموشی پیشکسوتان جهاد و شهادت در همه صحنه‌های انقلاب و انتقال تجارب آن‌ها	عدم فراموشی پیشکسوتان جهاد و شهادت در همه صحنه‌های انقلاب و انتقال تجارب آن‌ها

با توجه به مفاهیم و مقوله‌های محوری احصاء شده در جدول بالا خبرگان و صاحب‌نظران در حوزه اداره امور شهدا و ایثارگران از بین نیروهای مسلح و مدیران ارشد بنیاد شهید شامل کلیه فرماندهان و مدیران که دست‌کم دارای دو صفت مشترک تحصیلات عالی (حداقل کارشناسی ارشد و معادل آن) و حداقل ۲۰ سال تجربه در قلمرو موضوعی تحقیق دارند، انتخاب گردیدند. نمونه‌گیری از بیانات امامین انقلاب به روش نظری صورت گرفته است و نمونه‌گیری از جامعه آماری گروه خبرگان به روش هدفمند بوده؛ لذا محققین با یک جامعه آماری ۳۰ نفری دارای شرایط بالا به اشباع نظری دست‌یافته است که بر مبنای آن دکترین، اهداف و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران در اداره امور شهدا و ایثارگران احصاء گردید. در انتها روابط بین دکترین، اهداف و سیاست‌ها به‌دست‌آمده در این تحقیق از طریق ضریب همبستگی سنجیده شد.

بنابراین اهداف به‌دست‌آمده حاصل از بیانات امامین انقلاب برای اداره امور شهدا و ایثارگران به شرح ذیل می‌باشد.

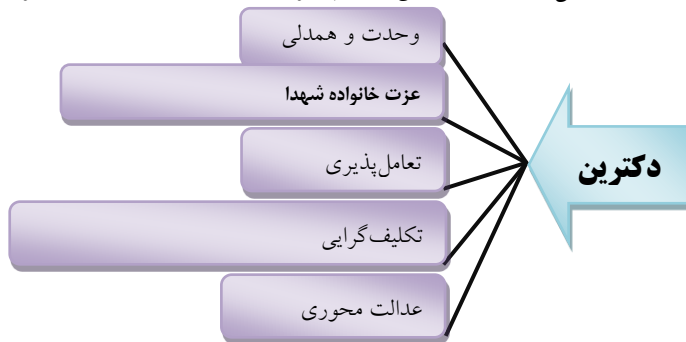

سیاست‌های به‌دست‌آمده حاصل از بیانات امامین انقلاب برای اداره امور شهدا و ایثارگران به شرح ذیل می‌باشد:

شکل ۳: مؤلفه‌های سیاست در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا

دکترین به‌دست‌آمده حاصل از بیانات امامین انقلاب برای اداره امور شهدا و ایثارگران به شرح ذیل می‌باشد:

شکل ۴: مؤلفه‌های رهنامه در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا

برای اینکه ارتباط فی‌مابین شاخص‌های استنباطی از فرمایشات امامین انقلاب برای اداره امور شهدا و ایثارگران این تحقیق برای دکترین، اهداف و سیاست سنجیده شود، ضریب همبستگی بین آن‌ها محاسبه که در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۴: ضریب همبستگی بین دکترین، اهداف و سیاست‌های احصاء شده در این تحقیق

	Doctrine	Aim	Policy
Doctrine Correlation Coefficient	1.00	.92	.8
Sig (2-Tailed)	*,***	*,***	*,***
N	30	30	30

جدول بالا بیانگر این است که ضریب همبستگی بین دکترین و اهداف احصاء شده در این تحقیق بیش از ۰٫۹ و بین دکترین و سیاست ۰٫۸ می‌باشد. در واقع این اعداد نشان می‌دهند ارتباط بین دکترین، اهداف و سیاست این تحقیق برای اداره امور شهدا و ایثارگران یک رابطه مستقیم و مثبتی است.

جدول ۵: ضریب همبستگی بین اهداف با دکترین و سیاست‌های احصاء شده در این تحقیق

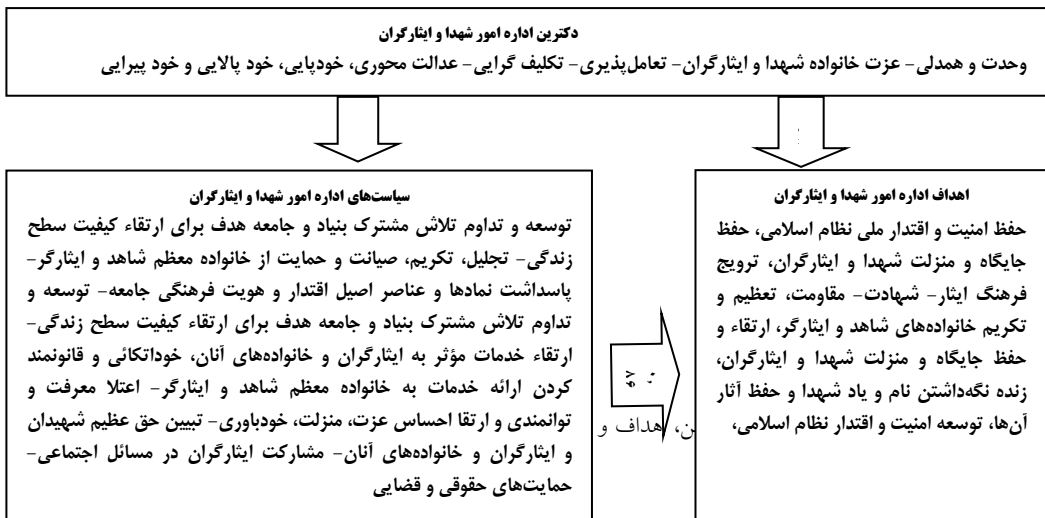
	Doctrine	Aim	Policy
Aim Correlation Coefficient	.92	1.00	.86
Sig (2-Tailed)	*,***	*,***	*,***
N	30	30	30

این جدول رابطه همبستگی بین اهداف و سیاست احصاء شده در این تحقیق را برای اداره امور شهدا و ایثارگران را ۰٫۸۶ بیان نموده است. در واقع این عدد بیانگر آن است که این ارتباط یک رابطه مستقیم و مثبتی بین اهداف و سیاست‌ها می‌باشد.

جدول ۶: ضریب همبستگی بین سیاست‌ها با دکترین و اهداف احصاء شده در این تحقیق

	Doctrine	Aim	Policy
Policy Correlation Coefficient	.8	.86	1.00
Sig (2-Tailed)	*,***	*,***	*,***
N	30	30	30

بنابراین رابطه بین دکترین و اهداف و سیاست‌های اداره امور شهدا و ایثارگران به‌قرار شکل زیر می‌باشد

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف- نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین دکترین با اهداف و سیاست احصاء شده در این تحقیق یک رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد. این بدان معنا است که اهداف باید بر مبنای دکترین انتخاب و سیاست‌ها بر مبنای اهداف احصای در اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری تعیین گردند. در پاسخ به سؤال اول تحقیق که دکترین اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری کدام‌اند؟ می‌توان گفت که دکترین به منزله اصول راهنما می‌باشند که بر اساس اهداف، ارزش‌ها، آرمان‌ها، هنجارها، اصول بنیادین انقلاب و حکومت اسلامی شکل گرفته و جایگاهی ویژه میان اهداف چارچوب تدوین سیاست‌ها دارد. پس دکترین در حقیقت اصول راهنما بوده که برای رسیدن به اهداف مدنظر برای اداره امور ایثارگران و شهدا می‌باشند و می‌توان به‌عنوان اصول راهنما برای تدوین سیاست‌ها و راهبردهای سازمان دانست.

در پاسخ به این سؤال باید گفت دکترین گفتمان امام و رهبری در اداره امور ایثارگران و شهدا در قالب ۶ مؤلفه اثرگذار بر آن به شرح ذیل احصاء شده است:

- وحدت و همدلی، عزت خانواده شهدا و ایثارگران، تعامل‌پذیری، تکلیف‌گرایی، عدالت محوری، خودیابی، خود پالایی و خود پیرایی
سؤال دوم فرعی تحقیق این است که:

- اهداف اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری چیست؟

در پاسخ به این سؤال اهداف مستخرجه از گفتمان امام و رهبری در اداره امور ایثارگران و شهدا در قالب ۷ مؤلفه به شرح ذیل احصاء شده است:

گسترش عدالت و امنیت- ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و مقاومت- تعظیم و تکریم خانواده‌های شاهد و ایثارگر - ارتقاء و حفظ جایگاه و منزلت شهدا و ایثارگران- زنده نگاه‌داشتن نام و یاد شهدا و حفظ آثار آن‌ها-حفظ امنیت و اقتدار نظام اسلامی- حفظ شأن، منزلت، عزت و توجه به مقوله تکریم
سؤال سوم فرعی تحقیق این است که:

- سیاست‌های کلان اداره‌ی امور ایثارگران و شهدا بر اساس گفتمان امام و رهبری کدام‌اند؟

سیاست‌های کلان بیانگر خط‌مشی‌های نظام برای اداره خردمندانه کشور و تحقق منافع و اهداف ملی می‌باشند. این سیاست‌ها در جهت تحقق اهداف و گامی عملی‌تر نسبت به دکترین می‌باشند. سیاست‌ها علاوه بر اهداف به ظرفیت‌های ملی از یک‌سو و محدودیت‌ها از سوی دیگر نیز توجه دارد تا با به‌کارگیری حداکثری از ظرفیت‌ها و مقابله با محدودیت‌ها، اهداف موردنظر را محقق سازد.

در پاسخ به این سؤال سیاست مستخرجه از گفت‌وگو با امام و رهبری در اداره امور ایثارگران و شهدا در قالب ۷ مؤلفه اثرگذار بر آن، به شرح ذیل احصاء شده است:

- توسعه و تداوم تلاش مشترک بنیاد و جامعه هدف برای ارتقاء کیفیت سطح زندگی - توجه به مشارکت نیروهای انسانی ایثارگران و خانواده شهدا در مسائل فردی و اجتماعی و استفاده از تجربیات نخبگان - تبیین حق عظیم شهیدان، ایثارگران و خانواده‌های آنان - پاسداشت نمادها و عناصر اصیل اقتدار و هویت فرهنگی جامعه (رزمندگان، ایثارگران و شهدا) - شناخت نیازهای واقعی جامعه هدف و برآورد ساختن آنان به‌طور مستمر و تعظیم و تکریم و حمایت از خانواده شهدا و ایثارگران - توجه به عوامل و موجبات تقویت‌کننده فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی - ارتقاء خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده شهدا در ابعاد مختلف بهداشتی، درمانی و بیمه‌ای

ب- پیشنهادها

با توجه به نتایج حاصل از بررسی و تحلیل اندیشه‌ها، آراء، نظرات، رهنمودها و تدابیر امام و رهبری جهت اداره امور ایثارگران و شهدا موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

۱- با عنایت به سیاست (توجه به عوامل و موجبات تقویت‌کننده فرهنگ ایثارگری و شهادت‌طلبی) مستخرجه از تدابیر امامین انقلاب در این تحقیق، کلیه مراکز علمی و مسئول برای فرهنگ‌سازی و تقویت چارچوب نظری به‌عنوان نقشه‌ی راه در اداره امور ایثارگران و شهدا اقدام نمایند.

۲- با عنایت به اینکه یکی از سفارش‌ها و سیاست‌های مستخرجه این تحقیق از تدابیر امامین انقلاب، توسعه و تداوم تلاش مشترک بنیاد و جامعه هدف برای ارتقاء کیفیت سطح زندگی می‌باشد. برای تحقق پیشرفت در خدمت‌رسانی به جامعه هدف، بنیاد شهید با تعامل سازمان‌های ذی‌ربط و مراکز علمی معتبر، داده‌کاوی در نظام اطلاعات ارتقاء، یکپارچه‌سازی و به هم‌گام‌سازی گردد و اصلاح ساختار و تمرکززدایی باهدف چابک‌سازی ساختار و حذف ساختارهای زائد بنیاد انجام پذیرد و مطالعات آینده‌پژوهی و بروز رسانی راهبردهای بنیاد و حوزه‌های مستقل برای تحقیق این سیاست مدنظر قرار گیرد. همچنین در راستای افزایش مسئولیت اجتماعی در واحدهای تولیدی و خدماتی در داخل و خارج از بنیاد با رویکرد جامعه ایثارگری (CSR) جهت توسعه و حمایت از اشتغال مولد، مؤثر و پایدار و کارآفرینی برای خانواده شهدا و ایثارگران تلاش مضاعف گردد.

۳- با توجه به اینکه اهداف، دکترین و سیاست‌ها در عین جهت‌ساز بودن به ترتیب، تعیین‌کننده "آرمان‌ها"، "اصول بنیادین حرکتی" و "بایدونبایدها" می‌حرکت در مسیر توسعه‌ی امور ایثارگران و شهدا می‌باشند؛ این سه بعد به‌منظور اداره‌ی مطلوب جامعه‌ی هدف به‌عنوان مبنا و شاخص، سرلوحه‌ی سازمان بنیاد شهید قرار داده شود.

فهرست منابع:

- حضرت امام خمینی (رحمتا... علیه) (۱۳۸۲)، "صحیفه نور"، چاپ سوم، تهران، دفتر حفظ و نشر آثار امام (رحمتا... علیه).
- حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، "مجموعه بیانات"، قابل دسترسی در: WWW.Khamenei.ir
- منابع فارسی**
- بیگ، علی اصغر، (۱۳۹۵)، رساله دکتری "تأثیر عوامل ژئوپلیتیک دریای خزر بر راهبردهای دفاعی جمهوری اسلامی ایران" تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده دفاع
- خطیبی، اعظم (۱۳۸۹)، "مطالعه جامعه‌شناختی مؤلفه‌های ایثار و شهادت در انقلاب اسلامی ایران و رابطه آن با اتحاد و امنیت ملی"، همایش ملی ایثار و شهادت و توسعه کشور، دانشگاه رازی
- خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۹۱) "روش‌های پژوهش آمیخته (با تأکید بر بومی‌سازی)" چاپ دوم، تهران، یادواره کتاب
- رحیمیان، محمدحسن (۱۳۸۴)؛ "در حریم لاله‌ها؛ مروری بر رسالت بنیاد شهید در نظام اسلامی"، مجله شاهد یاران، اسفند،
- شاه‌محمدی، محمد (۱۳۹۳) "پدافند غیرعامل جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات ناهمگن"، رساله دکتری، تهران دانشگاه عالی دفاع ملی دانشکده دفاع
- طائبی، علیرضا. (۱۳۹۴)، "الگوی راهبردی نظام سلامت یادگاران دفاع مقدس"، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- "فرهنگ ایثار"، فصلنامه فرهنگی - اجتماعی، ش ۴، ۱۳۸۳.
- گروه مطالعاتی ۱۹ دفاع ملی، (۱۳۹۳) "ندوین دکترین‌های عملیاتی نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران در نبرد هم‌تراز و بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها" تهران دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده دفاع ملی
- محمدیان، امیرعلی (۱۳۹۶) "جایگاه دکترین در اهداف کلان"، مرکز مطالعات نزاجا، تهران